

musik

BIBLIOTEKSNYTT

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS
FÖRENINGEN

Lisa belyser musikbibliografin SMHB

Sierra & Encore

Dansdagen

Musikliv i balans

Musikarkiv i förändring

Att bevara det ogripbara

På jämställda fötter i Göteborg

Jämställ

25:-

nr.1
2015

KALENDARIUM 2015

Game of tones, årsmöte och kursdag i Stockholm 20 mars 2015

IAML-konferens, New York 21–26 juni 2015

Nordisk/Baltisk konferens på Rockheim i Trondheim, 22–23 oktober 2015

Johan Mazer (1790–1847) lät binda in sina noter i fina läderband med guldsnitt. Noterna förvaras hos Musik- och teaterbiblioteket i magasinet som kallas Stallet. Foto Lena Nettelbladt. Läs mer på s. 12. Omslag: Under konferensen fylldes kassen på med inspiration om jämställdhet. Foto Lena Nettelbladt. Läs mer på s. 4.

INNEHÅLL

3	Ordföranden har ordet, Redaktörens ruta	14	Två intensiva dagar
4	På jämställda fötter i Göteborg	15	Lisa belyser musikbibliografin SMHB
5	Radioprogram Den svenska musikhistorien	17	Sierra & Encore
6	Att bevara det ogripbara	18	Musikarkiv i förändring
8	Musikliv i balans	19	På nytt jobb
10	Dansdagen	20	Vill du vara med och påverka?
12	Persson & Mazer	20	Summary in English

Layout Sara Lind

MUSIK

BIBLIOTEKSNYTT

utges av Svenska musikbiblioteks-föreningen, svenska sektionen av IAML, International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres

ISSN 0283-104X

Redaktör och distr.: Lena Nettelbladt
Musik- och teaterbiblioteket Box 16326
103 26 Stockholm
08-519 554 10 lena.nettelbladt@musikverket.se
Prenumerationer inkl. medlemskap:
enskilda 300:-, institutioner 500:-, veteraner,
studerande, arbetslösa 150:-
Plusgiro 65 21 22-3

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com

Kära kollegor

Tiden flyger och nu är det snart dags för årsmöte och kursdag. I år är det på tema medeltid, läs mer om programmet på hemsidan. Årsmöte för mig betyder att nu börjar våren, några gånger har scillorna blommat, andra gånger har den sista snön kommit när vi har haft vårt årsmöte. Men egentligen spelar vädret mindre roll för väl alla är på plats så hörs det mycket skratt och prat.

Vi är en liten förening men jag slås alltid av kreativiteten och det engagemang som finns för musikbibliotek och musikarkiv när jag läser vår årsberättelse. Under det här året har vi haft en kurs i Göteborg, som Pia skriver om i detta nummer, förutom förra årsmötet med kursdag och IAML-konferens i Antwerpen.

Framför oss har vi förutom årsmötet med kursdagen, IAML-konferensen som i år är i New York. Det finns möjligheter att söka stipendium för att åka på konferensen, mer information om detta finns även det på hemsidan.

Foto: Thony Liljemark, Värmlands Folkblad

Att vara musikbibliotekarie betyder många gånger att man är ganska ensam i sin roll, det finns många bibliotekariekollegor runtomkring men inte så många som är specialiserade. Därför är det ännu viktigare att vara med i vårt nätverk och åka på våra konferenser. Om du inte har möjlighet att åka till New York så finns det en otroligt spännande nordisk-

baltisk konferens 22–24/10 i Trondheim att se fram emot. Programmet är under planering och hittills så bjuder det på mycket intressant.

Birgitta Sparre

Redaktörens ruta

Kära läsare

Välkomna till 2015 års första nummer av Musikbiblioteksnytt. Det vanligaste ordet i detta nummer är kanske JÄMSTÄLLDHET eftersom inte mindre än tre artiklar mer eller mindre behandlar detta ämne. Tobias Danielssons artikel har rubriken *På jämställda fötter* i Göteborg och den handlar om en konferens där ordet JÄMSTÄLLDHET och intersektionalitet förekommer ofta. Nätverksträffen för musikarkiv hade möte i två dagar i Stockholm i februari. Dag ett var en jubileumsdag för Arkivet för folklig dans som fyllde 50 år. Margareta Odenman skriver om dag två som bland annat innehöll ett föredrag om JÄMSTÄLLD-

HETsperspektiv på ljudsamlingar. Konferensen *Musikliv i balans* ägde rum i höstas, en konferens fylld med kloka ord om hur vi ska nå JÄMSTÄLLDHET inom musiklivet. Förutom om jämställdhet kan du läsa om Krister Persson och Mazerska kvartettsällskapets bibliotek, Mattias Lundbergs radioserie *Den svenska musikhistorien* och Lisa Österlunds intressanta rapport om Svensk musikhistorisk bibliografi. Kerstin Carpvik skriver om det mödosamma arbetet som ledde fram till att Musik- och teaterbiblioteket köpte nytt bibliotek- och söksystem. Pia Shekhter skriver om den populära kursen *Music in Digital Libraries and Archives* som hon arrangerade med lärare Jürgen Diet från

Tyskland. Slutligen kan du läsa om att Musikverket har fått ett nytt uppdrag – att samla in det immateriella kulturarvet. Jag vill tacka Wictor Johansson, Anna Nyander, Elisabet Andersson, Lisa Österlund och Krister Persson för kommentarer.

Nöjsam läsning önskar Lena

www.musikbiblioteksbloggen.blogspot.com
www.smbf.nu
musikbiblioteksforum@listserv.kb.se
www.facebook.com/ (Musikbiblioteksforeningen)

 Find us on
Facebook

På jämställda fötter i Göteborg

||| Tobias Danielsson, Musik- och teaterbiblioteket

Emil Jensen, estradpoet och skådespelare. Foto: Tobias Danielsson

En regnig novemberdag i fjol anlände ett antal vitt skilda existenser från rikets utmarker till Göteborg. Den enda gemensamma nämnaren för oss var att vi alla har vår utkomst och förättat våra dagliga knog på en statlig myndighet.

Målet för resan var Konferenscentrum Wallenberg på Sahlgrenskaområdet och ämnet för dagen var normkritik, in-

tersektionalitet* och maskulinitet inom ramen för JiM-projektet (alias Jämställdhetsintegrering i myndigheter). Normkritik kan man kanske föreställa sig vad det är men intersektionalitet, vad är det – och maskulinitet; vad har det att göra med min bibliotekarieprofession? Min egen begreppsförvirring var således ganska total men här fanns ju ändå ett litet sug efter mer kunskap, en egenskap som liksom hör ihop med mitt yrkesetos.

Jämställdhetsministern

Konferensen hade naturligtvis en storstilad uvertyr i form av den då nyutnämnda jämställdhetsministern, Åsa Regnér, som inledde med några väl valda ord, hon utlovade bland annat att kvinnors disponibla inkomster, åtminstone de inom staten, ska öka i jämförelse med männens. Efter denna löftesrika start berättade Mikael Almén från Nationella sekretariatet för genusforskning om hur köns mönstren finns där, runt omkring oss, men att de är omedvetna och att denna osynlighet måste medvetandegöras.

Berit Larsson, fil. dr i Genusvetenskap vid Göteborgs universitet, gav oss sedan en grundlig teoretisk duvning i ämnet normkritik. Liksom föregående talare pekade hon på osynliga mönster, oreflekterade ”för-givet normer” som styr vårt handlande. Att förena normpluralism (olikhet) och jämlikhet var för henne den essentiella gordiska knut som behöver lösas upp. Åsså var det dags för lunch...

Att få plats vid maktens grytor

Det i mitt tycke mest tankeväckande föredraget på denna konferens var Lucas Gottzéns om hegemonisk maskulinitet. Vad är nu detta, det låter ju misstänkt likt en sjukdomsdiagnos? Gottzén, som till vardags är forskare vid Linköpings universitet, anknyter till en teori där könet betraktas ur ett historiskt och kulturellt perspektiv och inte ur ett rent biologiskt. Den så kallade hegemoniska

maskuliniteten framstår då mer som en sätt att vara på för att få plats vid mak- tens grytor; ett ideal som förändras med tiden och som har mer med en under- förstådd överenskommelse att göra – åt- minstone bland dem som befinner sig vid makten – än att man ska se på vilket

“ “ Vi letar aktivt och oförtrutet efter kvinnliga tonsättare och vid digitalisering har vi en prioritering på det kvinnliga.

biologiskt kön en person tillhör. Med andra ord kände jag att jag inte behövde skämmas för att jag råkar vara biologisk man, det är samhällsordningen och dess maktstruktur som är problemet, inte jag. Tack!

Könsuppdelad statistik på alla noter och böcker

Med denna känsla av lättnad – möjli- gen en imaginär sådan – kunde jag så småningom återvända till vårt bibliotek på Torsgatan och fundera på hur vi ska kunna bryta dessa osynliga mönster i vårt dagliga biblioteksarbete. Musik- och teaterbiblioteket är ju en del av Musikverket vilket är en av de myn- digheter som har fått uppgift att delta i JiM-projektet och att aktivt verka för att alla processer i vårt arbete har en ”jämförbarhetsskärskådande” aspekt. För biblioteket har detta bland annat inneburit att vi nu har könsuppdelad statistik på alla noter och böcker som vi katalogiserar, vi letar aktivt och oför- trutet efter kvinnliga tonsättare och vid digitalisering har vi en prioritering på det kvinnliga. Laura Netzel, Amanda Maier-Röntgen och Ika Peyron är några

exempel på kvinnliga musikskapare i en annars tungt mansdominerad värld som vi försöker kasta ljus på. Många av deras verk kan man nu ladda ner via Libris eller vår katalog och sedan spela på momangen.

Det finns oerhört mycket mer att tänka på och vi har alla deltagit i ett arbete som har letts av vår entusiastiska medar- betare Anna Hedar. Att förändra mön- ster sker inte över en natt men ett första steg är att bli medveten om dem och jag tror att detta JiM-projekt har haft just en sådan verkan.

**För mer info om intersektionalitet och JiM-projek- tet i allmänhet, gå till www.jamstall.nu*

Radioprogram Den svenska musikhistorien

Mattias Lundberg, musikforskare och lektor, fick en idé om att ut- bilda oss alla om den svenska musik- historien. P2 nappade på idén och tog kontakt med radioproduktionsbola- get Munck och de satte i gång med en programserie i 32 avsnitt med just namnet *Den svenska musikhistorien*.

Esmeralda Moberg och Mattias är pro- gramledare för serien som sänds i Sver- iges radio P2, onsdagar 10.30. Program- men finns även med oförkortad musik som pod, det vill säga du kan ladda ner till din apparat och lyssna när du vill. Serien behandlar hela den svenska musikhistorien från förhistorisk tid fram till år 1800. Avsnittet om den tidigaste musiken gästas av musikarkeolog Cajsa Lund. Hans Åstrand kommer som gäst i programmet som handlar om Sver- iges Mozart det vill säga Joseph Mar-

tin Kraus (1756–1792). Genom lärde Mattias Lundberg kommer du få lyssna på kopplingen mellan den medeltida balladen *Riddaren Finn Komfusenfěj*, Wilhelm Stenhammars stråkkvartett nummer fyra och bossa nova. Och även kopplingen mellan 1600-talsskalden Lars Wivallius (1605–1669) och Jason Diakité mer känd som Timbuktu född 1975. Programmen är ytterst underhål- lande och lärorika! Hoppas att radio- serien fortsätter med program som be- handlar tiden efter 1800 och fram till våra dagar.

Mattias Lundberg är filosofie doktor och docent vid Institutionen för musikvet- enskap vid Uppsala universitet och tidi- gare raritetsbibliotekarie vid Musik- och teaterbiblioteket. Esmeralda Moberg är folkmusiker och tonsättare.

Bild Simon Lundgren, Sveriges radio

Att bevara det ogripbara

||| Lena Nettelbladt, text & foto

Svenskt visarkiv vid Statens musikverk har fått ett nytt uppdrag – att bevaka det immateriella kulturarvet inom musikens, dansen och teaterns område. Institutet för språk- och folkminnen har under 2011–2013 haft ett regeringsuppdrag att utveckla tillämpningen av ”konventionen om tryggheten av det immateriella kulturarvet i Sverige”.

För ett år sedan, i februari 2014, lämnade de in sin slutrapport *Levande traditioner*. Enligt förslaget ska Institutet för språk- och folkminnen tillsammans med Nämnden för hemslöjdsfrågor, Riksantikvarieämbetet och Statens musikverk ansvara för det svenska immateriella kulturarvet. Några nya medel i fråga om pengar eller personalresurser följer tyvärr inte med uppdraget.

Sånger, ritualer och traditioner

Bakgrunden är en konvention om skydd av det immateriella kulturarvet som Unesco antog år 2003 och som trädde i kraft 2006 då 30 länder hade ratificerat den. Hittills har 117 länder ratificerat konventionen. Unesco (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) bildades 1945 och är ett av FN:s 15 fackorgan. Unesco har som syfte att verka för fred och säkerhet genom att främja internationellt samarbete inom utbildning, vetenskap och kultur. Immateriellt kulturarv kan vara danser, sånger, ritualer, traditioner, sedvänjor, muntlig berättartradition, hantverk och färdigheter, sådant som

Hör Sveriges midsommartraditioner till det immateriella kulturarvet?

det inte går att ta på, levande traditioner som förändras med tiden. Men även instrument och föremål som är förknippade med detta kulturarv. Sveriges regering skrev under på konventionen januari 2011.

Lista på levande kulturarv

Argentina och Uruguay har listat tango som icke materiellt kulturarv. De baltiska länderna har listat sina sångfestivaler. Uganda har tagit med sin tradition att göra kläder av bark till sina hövdingar. Andra exempel är torghandel och

torgliv i Marrakech som är skyddat genom konventionen, något som stoppar exploatörers planer på köpcenter. I Tyskland arbetar man för att framföranden av bröderna Grimms sagor ska skyddas och inte bara boken. I Sverige diskuterar etnologerna även om sådant

“ “ I Sverige diskuterar etnologerna även om sådant som inte tillåts i ursprungsländer kan få ett unikt skydd här.

som inte tillåts i ursprungsländer kan få ett unikt skydd här – det skulle till exempel kunna gälla läsning på kurdiska på Kurdiska biblioteket i Stockholm.

Alla ska kunna lämna förslag

Etnologen Annika Nordström, som är projektledare för arbetet med det immateriella kulturarvet på Institutet för språk- och folkminnen, säger (citat Institutets webbplats)

– Det som vi redan har arbetat med är till exempel klapplekar och ramsor på skolgårdar och olika slags hantverksmetoder. Meningen är sedan att alla ska

kunna lämna förslag på vad som ska komma in på den här förteckningen. Vi tänker vara öppna med vad som ska komma med, vi vill ha stor bredd och mångfald. Vidare säger Annika Nordström:

– Vi misstänker att många kommer att säga midsommar, lucia och jul men vi har avsiktligt undvikit att ge konkreta exempel och vill hellre tala om lite bredare kategorier. En kategori kan alltså bli årsfester. En annan kategori kan exempelvis bli sångtraditioner. Både svensk allsång och samisk jojk kan ses som typiskt för Sverige.

En farhåga kan vara att det immateriella kulturarvet politiseras. Många vill skydda olika bygders folkdanser men de svenska utredarna vill heller se generella skydd.

– Vi vill inte genom Unesco-listning bidra till att för all framtid cementera hur 13 olika polskor ska dansas i 13 olika byar i Dalarna. Det är viktigt att traditionerna får utvecklas annars kan de inte hållas levande, säger Ingrid Johansson Lind, generaldirektör vid Institutet för språk och folkminnen.

Citat från <http://bit.ly/18aYbQ>

Fyra noder

Arbetet med det levande kulturarvet är uppdelat i fyra noder (nod = knutpunkt, skärningspunkt).

- Institutet för språk- och folkminnen och Nordiska museet är ansvariga för muntliga traditioner och uttryck, sociala sedvänjor, riter och högtider och kunskaper och sedvänjor rörande universum.
- Nämnden för hemslöjdsfrågor är ansvarig för traditionell hantverkskunskap.
- Statens musikverk med Svenskt visarkiv är ansvarig för framföranden av musik, dans och teater.
- Riksantikvarieämbetet är ansvarig för kunskap och sedvänjor rörande naturen

Musikbiblioteksnytt kommer återkomma till ämnet när Musikverket har kommit i gång med arbetet med insamlandet av det immateriella kulturarvet.

Länkar

Rapporten *Levande traditioner*:
<http://bit.ly/1D3vZoP>

Unesco intangible heritage:
<http://bit.ly/19aSlrW>

Elna och Lennart Sörnäs i dräkter från Vingåker och Häverö. Hör folkdräkter till det immateriella kulturarvet?

Musikliv i balans

||| Lena Nettelbladt, text & foto

Statens musikverk har haft ett jämställdhetsuppdrag i fyra år från 2011 och just detta avrundades med en fullsatt heldagskonferens i november 2014 på Kägelbanan i Stockholm. Det var en dag med musik, föreläsningar och inte mindre än tre panelsamtal. Fler än 30 personer medverkade från scenen.

Moderator för dagen var Ulrika Gunnarsson, jämställdhetskoordinator vid Musikplattformen på Musikverket. Musikplattformen har under 2014 delat ut två miljoner i stöd till tio jämställdhetsprojekt. Detta var kanske Ulrikas sista uppdrag i sin roll som jämställdhetskoordinator. Från 2015 är hon anställd som producent vid Musik i Syd i Växjö.

I'm not here to please

Musikerna Sara Parkman och Samantha Ohlanders inledde med musik på fiol och sång. Generaldirektör Stina Westerberg berättade om Musikverkets jämställdhetsuppdrag.

– Det är lång väg kvar att gå. I Sveriges konsertsalar spelas det 6,7 % kvinnliga tonsättare. Faktum är att 6,2 % av det som spelas är av Beethoven!

Kulturminister Alice Bah Kuhnke höll sitt allra första invigningstal. Hon berättade att hennes motto är "I'm not here to please" och hon påminde om Stefans Lövens löfte att "Vi är en feministisk regering".

Skapelsen inspirerad av en bok

Lina Thomsgård, kanske mest känd för att ha startat projektet Rättviseför-

medlingen, berättade om *Skapelsen* som är en sajt, en film och en podcast. *Skapelsen* är initierad av SKAP Sveriges kompositörer och textförfattare. Inspirationen kom från Marie Selanders bok *Inte riktigt lika viktigt? : om kvinnliga musiker och glömd musik*.

– Vi har redan räknat. Vi har redan statistiken. Vad vi saknar är övertygelsen att det är viktigt, sa Linda Thomsgård apropå jämställdhet. Det finns röster som säger "det är ett hot mot den konstnärliga friheten och kvaliteten om vi pratar om kön" men vi måste för att vi inte har kommit längre. Med *Skapelsen* skapar vi en annan musikhistoria där kvinnor får tala till punkt.

Död, vit man från 1700-talet

Tonsättare Tebogo Monnakgotla och dansbandssångerska Tove Lind intervjuade varandra.

– Hur är en tonsättare, frågar Tove.

– Stereotypen är en död, vit man från 1700-talet svarar Tebogo. Alice Tegnér var den första kvinnliga tonsättaren jag hörde talas om. När jag gick och

“ “ Jag blir tillsagd om min klädsel. Jag får inte ställa in ljudet på min egen mikrofon, jag förväntas inte kunna något om ljudbilden

lärde mig komposition fanns det ingen kvinnlig kompositions lärare.

– Jag har aldrig träffat en kvinnlig dansbandsmusiker, säger Tove. Apropå nor-

Moderator var jämställdhetskoordinator Ulrika Gunnarsson. Hon lotsade oss proffsigt genom dagens 20 olika punkter.

mer så blir jag tillsagd om min klädsel. Jag får inte ställa in ljudet på min egen mikrofon, jag förväntas inte kunna något om ljudbilden. I dansbandsvärlden har jag inte hittat någon som tänker på jämställdhet. Det finns noll procent färgade personer i dansbanden. Men om jag bråkar för mycket finns det många som kan ersätta mig, till exempel om jag inte vill sjunga *Sofia dansar gogo* (kolla in texten <http://bit.ly/1b10boK>).

Makt och ojämlikhet

Fredrik Bondestam är forskare i genusvetenskap och han breddar perspektivet på jämställdhet med att också tala om olika diskrimineringsgrunder för könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Han talar om "den intersektionella utmaningen" hur vi ska lösa frågor om makt och ojämlikhet i samhället och tipsar om boken *Det manliga förnuftet* av Genevieve Lloyd.

Funktionsvariation

Janan Zapata från Göteborg Artist Center, tog på sig intersektionella glasögon och såg på musiklivet.

– Makten är mångdimensionell, mak-

Dagens sista paneldebatt leddes av Birgitta Englin. Från vänster Staffan Forssell (Kulturrådet), Nino Ramsby (musiker), Ingmari Pagenkamper (Södra teatern), Stina Westerberg (Musikverket), Alfons Karabuda (SKAP), Carina Hauge-Rouass (Musikhögskolan Ingesund), Malin Oest (Musikcentrum Riks), Ann Larsson (Konstnärsnämnden)

ten är föränderlig och situationell. Det finns en självbild om att musik och konst är radikal, samhällsförändrande och tillåtande. Men verkligheten genomsyras av omgivande samhällsnormer med stereotypa bilder, könskodade instrument, roller och genrer med olika hög status. Jag vill också tala om funktionsvariation. Hur är tillgängligheten till en replokal, en studio eller en scen? Omedvetenheten om de egna normerna får konsekvenser. Gör självrannsakan, var modig och se dina egna privilegier.

Betalt för att sätta barnen i kulturskola

Kulturskola på lika villkor pratade gitarrlärare Josef Eriksson om. Han tipsar om boken *När musik gör skillnad: genus och genrepraktiker i samspel* av Carina Borgström Källén och *Vithetens hegemoni* av Sara Ahmed.

– Försök lyfta fram kvinnliga förebilder och skapa miljöer där kvinnor kan komma fram. Kulturskolan fortsätter att skattesubventionera vit medleklass som är bra på att se till sina rättigheter. Men det är inte rättvist. En förebild är rörelsen Elsystema som går ut i förorten och spelar med barnen. Det borde finnas en kulturskola i varje område. Föräldrar i fattiga områden skulle kunna få betalt för att sätta barnen i kulturskolan.

Nino Ramsby

Vi fick lyssna till artisten Nino Ramsbys musik och hen lärde oss betydelsen av orden könsidentitet, könsuttryck, biologiskt kön och juridiskt kön. Hos en transperson passar inte könsuttryck och juridiskt kön ihop. En cisperson är en person som inte är transperson, cis=på samma sida.

Kvinnliga dirigenter 0 %

Sen följde en paneldebatt med temat *Motstånd och förändring*. En som har mött motstånd är dirigenten Maria Eklund. Hon är medlem av den kvinnliga dirigentföreningen KUPP som står för kvinnor upp på pulsten. Många av de svenska symfoniorkestrarna och operahusen i Sverige har 0 % kvinnliga dirigenter. KUPP har träffat alla orkesterchefer i Sverige och försökt få in fler kvinnor på pulsten. Lisa Lundgren arbetar med ett projekt som heter *Makten över musiken* och det handlar om könsbalansen inom musikförlag, skivbolag, bokningsbolag och managers. Det är ett mentorprogram riktat till tjejer i åldern 20–32 år som får hjälp att hitta adeptplatser i musikbranschen. Almaz Yebio kommer från IMPRA som jobbar för jämställdhet inom improvisationsmusiken och hon berättade att de fick pris vid Umeå jazzfestival för sitt jämställdhetsarbete. Vi fick också höra att det har givit positiva resultat vid Malmö

musikhögskola att alltid ha 50 % kvinnor och 50 % män i rekryteringsgrupperna.

Rapparna Cleo och Femtastic Youth intog scenen när den sista paneldebatten var slut.

Några meningar om arbetet med jämställdhet som kom fram under dagen:

- Möter ni inte motstånd så gör ni för lite.
- Kvalitet är ett ord som härskar för att söndra.
- Ge inte bidrag till projekt som inte är jämställda.

I sin rapport om Musikverkets jämställdhetsuppdrag för 2014 avslutar Ulrika med orden: ”Om vi drar åt samma håll och ständigt ifrågasätter, funderar en gång till och sätter demokratin i centrum, så kommer det att hända något. Det kommer att synas i konsertutbudet, i kompbandet på TV, bland tonsättarna och dirigenterna, bland musikhögskolornas professorer, i bok-, fonogram- och notutgivningen, i ljudteknikerbåset, på skivbolagens VD-stolar och i dansbanden. Men man får vara beväpnad med ett rejält tålamod, då kulturskolornas arbete idag kanske bär frukt först om 20 år när en ny kvinnlig basist ännu antror scenen på en jazzklubb nära dig.”

Dansdagen

||| Lena Nettelblatt, text

Arkivet för folklig dans – ett arkiv med material om folkdans och annan social dans – fyller 50 år och detta firas med ett jubileumsseminarium i Stallet i Stockholm. Arrangemanget är dag ett i Nätverksträffen för musikarkiv och det är dansarkivarie Anna Nyander från Svenskt visarkiv som proffsigt och trevligt sköter dagens värdskap.

Anna inleder med att berätta om när Henry Sjöberg döpte arkivet och det firades med kaffe och semla. Följdriktigt får vi semla till kaffet på eftermiddagen. Henry Sjöberg (1928–2004) startade arkivet 1965 i Musikhistoriska museets lokaler, på Slottsbacken i Stockholm. Från 1976–2011 fanns det på Dansmuseet, Gustav Adolfs torg. Arkivet flyttade 2011 till Statens musikverk och materialet finns nu i arkivdepån i Gäddviken. Anna är mycket pedagogisk och visar bilder på ingången till lokalerna i Gäddviken och hälsar alla välkomna på besök. I arkivet finns filmer, litteratur om dans, dansbeskrivningar, material från danskurser och dokumentationsprojekt, person- och föreningsarkiv. Det senaste dokumentationsprojektet var om queerdans.

Folklig dans med gröna vågen

I publiken finns flera personer som har varit viktiga för arkivet och Anna presenterar dem för oss. De vittnar också alla om hur mycket Henry Sjöberg betytt för dem och dansen. En av dem är Birgit Eisenbrandt. Hon var Henry Sjöbergs elev på folkdansutbildningen på Tollare folkhögskola, och blev redan då hans sekreterare i arkivet.

– Studieförbunden snappade upp intresset för folklig dans som kom med gröna vågen i slutet av 1960-talet och

– Jag var sedan Henrys första spelman, berättar Christina Frohm. Foto Dan Lundberg

Henry försökte få fram ledare för dans till studieförbunden, berättar Birgit. Han startade folkdanspedagogutbildning på Tollare folkhögskola. Han ville professionalisera lärarna i folklig dans och höja deras status. På lördagar och söndagar arbetade jag med arkivet och jag reste också med Henry på dokumentationsuppdrag. Henry satte den svenska danstraditionen i en europeisk kontext.

Rolf Heinemann, Lars Berggren, Arne Kjellman och Bert Persson arbetade också med arkivet. Christina Frohm började spela fiol till Henrys dansundervisning redan 1963.

– Jag var sedan Henrys första spelman när han hade kurser på Koreografiska institutet och på kurser ute i landet, berättar Christina.

En fot i folkdansen och en i sällskapsdansen

Mats Nilssons föredrag heter *Dans in och ut ur arkivet*. Mats, som är verksam vid Göteborgs universitet, träffade Henry

Sjöberg första gången på en kurs 1968. – Henry var en entusiast, en sådan som skapar något som blir kvar. Som 14-åring började han dansa folkdans och frågade sig ”Varför denna reper-toar?”. De böcker som användes var ”Gröna och Blåa boken”, det vill säga beskrivningar av Svenska folkdanser. Som 16-åring började Henry som hjälplärare i Södertälje. Han hade en fot i folkdansen och en i sällskapsdansen. Han tyckte att dans var något annat än vad folkdansföreningarna sysslade med. ”Varför dansar man inte folkdans till folkmusik”, frågade han sig. Han gjorde uppteckningsresor i Sörmland. 1976 blev Henry folkdanslärare på Koreografiska institutet och 1978 startade han utbildning på Tollare folkhögskola. 1987–1989 gick de första eleverna den nya folkdansutbildningen på Danshögskolan.

Dans är som yoghurt

– Går det att arkivera dans? Dans och musik är något vi gör. Att stoppa in det i arkivet blir att ”avtida”. Det blir ett

vakuum. Dans är kroppsrörelse. Dans är liksom yoghurt en levande kultur – vi kan spara recept men inte levande kultur. Bästa sättet att tradera dans är att lära sig själv. Näst bästa är att filma, fotografera, beskriva.

Mathias Boström, i publiken, frågar (på skoj?) om vi kan avlöna dansare som kan bevara dansen i sina kroppar och lära ut till andra.

Hör charleston till?

Etnologen Linnea Helmersson pratar om Dansarvet – i arkivet och på dansgolvet.

– I början av 1900-talet föll en del dansformer ur bruk. Polskan låg i träda i många år innan eldsjälur började rekonstruera och forska. Nu är det igen ett levande dansgolv. Eldsjälur är viktiga! Tidigare dansforskning var mest en skrivbordsprodukt och fokus låg på ritualer som till exempel bröllop. Det var mer etnografiska texter än beskrivningar av själva danserna.

– Det är ibland slumpmässigt vad som finns dokumenterat. Det kan vara skriftliga eller muntliga dansbeskrivningar efter en särskild person eller plats. Det finns mycket lite dokumentation kring filmerna. Urval och avgränsningar och ideologi påverkar vad som har dokumenterats. Många tittar på den äldsta repertoaren, eftersträvar det som är ”äkta”. Till exempel tyckte man inte att

charleston hörde till. Ett fåtal personer har jobbat med dansdokumentation nationellt, de flesta har intresserat sig för det närmaste lokala. I dag finns mycket källmaterial i lokala arkiv och hemma i garderoben hos eldsjälarna.

Att jobba med sitt gerör

Ami Dregelid pratar om inspiration ur arkivet. Hon har bland annat studerat och undervisat i dans på Danshögskolan och i Trondheim.

– Dansare behöver förebilder, genom att använda arkivmaterial, till exempel dansfilmer, får eleven fler förebilder, en mångfald och bredd att uttrycka sig.

Vi får se en stumfilm från 1926 med en dans från Norge. Ami pekar på hur de använder så kallade luftben när de svänger. Ami säger att hon jobbar med sitt gerör, det som är lärt från kropp till kropp. Att vara bra på sitt gerör är att känna sin kropp, lära sig härma.

– Jag undervisade folkmusiker på Musikhögskolan och skulle lära ut hur man dansar schottis. Det visade sig att studenterna dansade bättre när de hade fått se en film med schottis. Att visa filmen långsammare är som att se dansen med förstoringsglas. Man behöver också se filmen flera gånger.

Var subjektiv!

Att dokumentera dans heter Owe Ronströms föredrag. Han är professor i

Birgit Eisenbrandt var Henry Sjöbergs sekreterare. Foto Lena Nettelbladt.

etnologi och folkmusiker.

– All dokumentation är subjektiv och styrd av intressen. Och vi ska bejaka att vi är subjektiva! Vi ska dra nytta av våra speciella kunskaper och förståelse som dokumentatör. Dokumentera inte allt utan bara det du är ute efter. Ha bra utrustning – till exempel en vass penna och ett vitt papper. Dokumentation kräver en bra fråga och ta gärna med frågorna. Vi måste berätta något omkring det vi gör. Kontext är nödvändig! Foto och film är inte sanningsvittnen. Filmögat är bara ett av alla ögon och foto har alltid en vinkel. Glöm idén om en privilegierad kunskapsituation. Bara för att du är från Gotland så kan du inte allt om Gotland.

100 olika dansnotationer

Det finns över 100 olika sätt att teckna ned dans med olika dansnotationer. Några är Feuilletsskrift, Labanotation och Romanotation. Ivo Cramér kunde rekonstruera en dans efter 200 år från ett kludd i kanten på musiknoter. Men dansarkivet sitter i kroppen.

Owe har sysslat med kulturell grammatik för rörelser. Grundidén är att dans bygger på vardagsrörelser. Rörelser från dans kan föras ut och bli en tillgång på helt andra ställen. Vi får se en film med flickor som dansar makedonsk dans i Katrineholm. När de rör sig ofokuserat så rör de sig ”svenskt”. Folkdansträningen får dem att erövra sin kropp som serb i Sverige. Dans gör identitet!

Anna Nyander, moderator för dagen och dansarkivarie vid Svenskt visarkiv. Foto Lena Nettelbladt

Forts. nästa sida

Omskapa, imitera, nyskapa

Anna Öberg är dansare, koreograf och pedagog. Hon går sista året på masterutbildningen i koreografi på Dans- och Cirkushögskolan. Hon berättar hur hon använder arkivmaterial som intryck för att skapa nya uttryck.

– Jag vill undersöka ett materials möjlighet att skapa en upplevelse hos sin mottagare. Jag vill utforska glappet mellan det jag vet och det jag inte vet. Jag försöker titta precis i utkanten på det som jag redan känner till. Jag fokuserar på filmat dansmaterial i arkiven och på Youtube och Vimeo. Jag kan ha det som inspirationskälla eller jag kan välja att ta en liten detalj från genren och omskapa, imitera eller nyskapa till mitt.

Anna använder tre analyser:

1. Kropp tid rum = analysdel som handlar om det kroppsliga hantverket

2. Musik = puls, rytm, meter

3. Koreologisk analys = se dans som kommunikation

Lämna in dina bästa dansminnen!

Dagen avslutas med en paneldebatt med Dan Lundberg från Statens musikverk som moderator. I panelen sitter Lotta Johansson från Dansens hus i Rättvik, Bert Persson som är f.d. lektor på Dans- och Cirkushögskolan, och Johanna Frithiofsson som är elev på Dans- och cirkushögskolan.

Lotta Johansson tycker inte att vi behöver skilja på sällskapsdans och folkdans. Vi kan dokumentera båda. Bert Persson säger att det är svårt att få tillåtelse att dokumentera i danslokaler.

– Är det krångligare med dans än musik?
– Nej, men på danssidan gäller mer att

vi ska reproducera det vi ser. Arkivmaterialet kan ses som ett facit på hur vi ska dansa, säger Bert.

– Jag längtar efter dokumentation av fulla dansgolv, säger Lotta.

– Jag önskar fler berättelser kring personerna som finns på dansarkivfilmerna. Om hur de tyckte att en bra danskväll var till exempel, säger Johanna Frithiofsson.

Lars Farago, tidigare förbundssekreterare för Riksförbundet för Folkmusik och Dans finns i publiken och han föreslår att allmänheten ska få lämna in sina bästa dansminnen!

Boktips

Eldsjälarna och dansarvet : om forskning och arbetet med att levandegöra äldre dansformer / redaktör: Linnea Helmersson. - 2012.

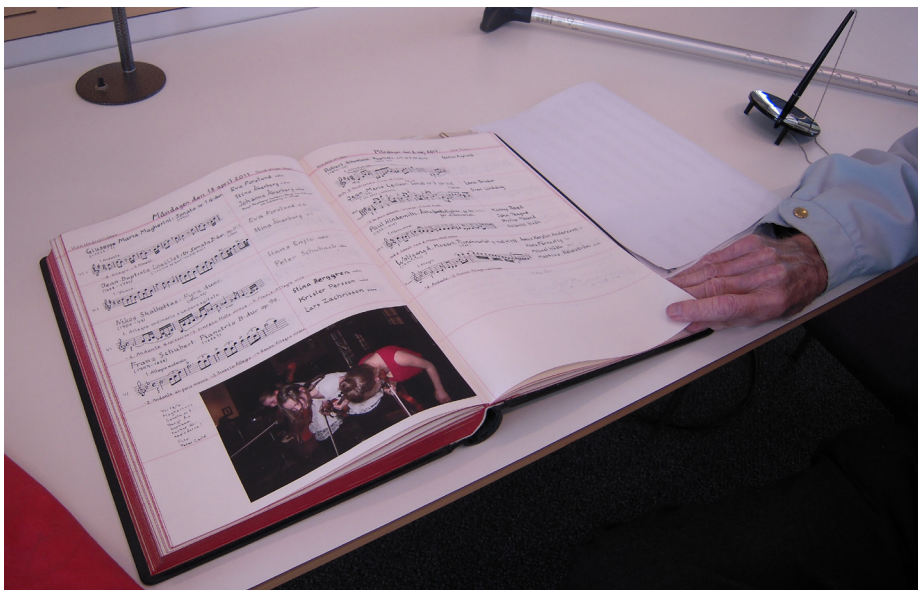

Persson & Mazer

||| Lena Nettelblatt, text & foto

Krister Persson träffade vi i Musikbiblioteksnytt nummer 3–4 2014, då i egenskap av IT-specialist vid Kungliga biblioteket och ansvarig för arbetet med att digitalisera ”musikplåten”, Kungliga bibliotekets notkatalog. Han har fler strängar på sin lyra och därför träffar vi honom igen.

Krister är också bibliotekarie i Mazerska kvartettsällskapet. Biblioteket är inhyst i en skrubbe på Nybrokajen 11 i Stockholm. Biblioteket innehåller bruksnoter, mest kammarmusiknoter, cirka 1700 verk som låntagarna kan låna genom att fylla i en blankett med namn och telefonnummer. Noterna är uppställda i accessionsordning. Krister katalogiserar i programmet Filemaker. Biblioteket har ett eget systematiskt system, exempelvis 4V = 4 röster, 4P = pianokvartett, 6M =

Med sin vackra handstil skrev Lars G Jonsson in allt som spelades vid Mazerska kvartettsällskapets spelkvällar från 1990–2013.

sextett, blandad ensemble, 4Sa är vanlig stråkkvartett, 8Sa, 8Sb, 8Sc är stråkkvartett i olika sättningar. Krister lägger ut nyheter om biblioteket på Facebook,

ofta med lyssningstips på Youtube.

– Biblioteket får in mycket notgävor från medlemmarna och ibland delar jag ut av dubletterna till unga medlem-

Porträtt av Johan Mazer gjort på 1820-talet av Etienne Bouchardy (1797–1870).

mar, berättar Krister. För tio år sedan gjorde biblioteket större satsningar och köpte in noter från faksimilförlaget Merton music, samt från Svensk Musik.

Alla får pipa efter sin näbb

Mazerska kvartettsällskapet är en kammarmusikförening med cirka 500 medlemmar. Varje år väljs mellan 20 och 30 nya medlemmar in. För 550 kr får du vara med om, bland annat, 33 sammankomster, spelaftnar per år. Man spelar med och för varandra.

– Alla får pipa efter sin näbb, säger Krister. Spelaftnarna är på måndagar från september till maj i KB, Konstnärshusets klubbvåning och det bjuds på soppa och öl. De flesta medlemmar är musiker, professionella eller amatörer, men du är också välkommen som musikintresserad lyssnare. Knappt 40 % av medlemmarna är kvinnor. Av de som spelar utgörs kvinnorna två femtedelar.

Krister är biträdande musikchef för Mazerska kvartettsällskapet.

– En gång om året ordnar vi en kurs i Sigtuna och sen nästan 30 år genomför vi vår och höst kammarmusikhelger på Riddersviks gård som ligger ute i Hässelby. För de lite mindre erfarna arrangeras Club Mazer, där man kan vara med och spela koriskt!

Krister spelar själv violoncell bland annat i Orkestern filialen, Stockholms största amatörorkester.

Lars G Jonsson journalför

Allt som spelas på spelaftnarna journalförs. Hittills finns det 13 500 jour-

nalförda spelningar. Redan från 1823 finns allt som spelades hos Johan Mazer bokfört med "speldagar, kompositioner, kompositörer och spelare i Musikalisk journal för bolaget på Djurgården från 1823–32. Under dessa år hölls cirka 358 sammankomster och de spelade cirka 1200 musikstycken" (cit. Wikipedia).

Lars G Jonsson, pensionerad lärare i matematik och fysik, spelar altfiol och hade ansvar för liggaren med notincipit från 1990 till 2013.

– Jag har haft förskräckligt roligt men också mycket besvär, berättar han. Den här boken började jag med 7/3 2003. Boken är specialbeställd från ett bokbinderi och den kostar 5000 kr, ett anständigt hantverk!

Det Lars fyller boken med är de första takterna på varje verk som spelats. Han anger också vilka som spelade och datum. Ansvar har nu gått i arv till Sören Jansson, ledamot av Mazerska Kvartettsällskapets styrelse.

Johan Mazer

Nå, vem var då denne Mazer som har givit namn till kvartettsällskapet? Johan Mazer, född 7 mars 1790, död 25 oktober 1847, var en svensk kammarmusiker och grosshandlare. Hans mamma var svensk och hans pappa var från Frankrike. Johan gick i fransk klosterschola, lärde sig sjunga och spela violoncell och kontrabas och han lärde sig också bygga instrument. När fadern dog fick han och brodern Anton ärva en stor förmögenhet. Johan blev grosshandlare men ägnade sig helst åt musiken. Både i sin bostad på Västerlånggatan i Stockholm och i hans sommarbostad på Djurgården, samlade han vänner för att spela kammarmusik. Bland annat spelade de samtida musik som Georges Onslow (1784–1852), Giovanni Battista Viotti (1755–1824) och Louis Spohr (1784–1859). Men mest spelade man de stora Haydn, Mozart och Beethoven. Man spelade tre till sex, ibland till och med åtta verk på en kväll. (källa Wikipedia)

Johan Mazer skrev i sitt testamente att det skulle bildas ett sällskap som kunde föra traditionen med spelaftnar vidare och hans skänkte fyra tusen riksdaler banko, nästan 300 000 kr i dagens pen-

ningvärde, för ändamålet. År 1849 startade Mazerska kvartettsällskapet. Han önskade också införa ett förbud mot förekomst av "spirituosa vid sällskapets sammanträden". Han testamenterade sina instrument till Kungl. Musikaliska akademien och sina noter till dess bibliotek. Denna samling – Mazerska samlingen – är en betydande notsamling hos nuvarande Musik- och teaterbiblioteket.

Krister – notutgivare

Krister Persson har ännu fler strängar på sin lyra. Han ger ut noter. I Mazerska sällskapets bibliotek finns kopior från en mikrofilm av originalet till Ludvig Normans (1831–1885) Sextett för piano och stråkar, op. 29, a-moll.

– Jag skriver in noterna i notskrivningsprogrammet Finale. Jag lägger in artikulation och föredragsbeteckningar. Förlaget Musikaliska konstföreningen gav ut noterna till sextetten för första gången år 2012.

Krister har också givit ut stråkkvartett nr 2, op 17, e-moll av Valborg Aulin för Musikaliska konstföreningen. På eget förslag har han givit ut Ludvig Normans stråkoktett (mikrofilmad i Musik- och teaterbiblioteket) samt Wilhelm Stenhammars (1871–1927) stråkkvartett i f-moll från 1897 efter en autograf hos Musik- och teaterbiblioteket. F-mollkvartetten är inspelad med Stenhammarkvartetten på skivbolaget BIS. Dessutom har Krister lämnat uppgifter till Kungl. Musikaliska akademiens projekt *Levande muskarv*, ett projekt som Musikbiblioteksnytt skrivit om i flera nummer.

– Åt *Levande muskarv* har jag bland annat informerat om ett ungdomsverk av Gustaf Bengtsson (1886–1965). Jag fick originalnoter till hans stråkkvartett av hans släktingar. Jag har också informerat om verk av Oscar Byström (1821–1909) och Edvin Kallstenius (1881–1967).

Länkar

Musikaliska konstföreningen
musikaliskakonstforeningen.se

Levande muskarv

levandemusikarv.se

Mazerska kvartettsällskapet
mazer.se

Johan Mazer

sv.wikipedia.org/wiki/Johan_Mazer

Två intensiva dagar

||| Pia Shekhter, Göteborgs universitet, biblioteket för musik och dramatik samt generalsekreterare i IAML*

Jürgen Diet från musikavdelningen vid Bayerska statsbiblioteket i München, ordförande i den tyska musikbiblioteksförningen AIBM (en systerförening inom IAML), bjöds in av SMBF för att ge kursen *Music in Digital Libraries and Archives* i Göteborg 7–8 november. Det var en förkortad version av en internationell sommarkurs arrangerad av Hochschule der Medien in Stuttgart, där Jürgen Diet undervisar i kurserna *Digital Music Libraries* och *Digital Music Archiving* på masterutbildningen Library and Information Management.

Deltagare även från Norge

Kursen ägde rum i "Artisten" (där Högskolan för scen och musik håller till) och i Göteborgs universitetsbibliotek, från fredag lunch till lördag eftermiddag. Vi var 19 deltagare – de flesta från Sveriges musikhögskolor, men också kollegor från Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm, Kungliga

biblioteket, Göteborgs Symfoniker, Blekinge musiksamlingar och Smålands musikarkiv. Dessutom tre kollegor från Norges musikkhøgskole, som var extra välkomna.

Sex moduler

Kursen var uppdelad i sex moduler med föreläsningar och övningar. Ämnen som ingick var digitala musikformat, digitalisering, långtidsarkivering av musikedokument, "FRBR" etc. Jürgen Diet presenterade också

“ “ Trots flera inslag av teknisk karaktär var det inga problem att

hänga med

datorprogram som Smart Score och Musipedia; databaser som the RISM OPAC; digitala musikbibliotek, till exempel "the Variations Project"

Jürgen Diet – pedagogisk lärare för kursen *Music in Digital Libraries and Archives*. Foto Lena Nettelbladt.

variations.indiana.edu/index.html, portalen "the Virtual Library of Musicology ("ViFa Musik") www.vifamusik.de och andra värdefulla resurser.

Genomtänkt och lyhört

Trots flera inslag av teknisk karaktär var det inga problem att hänga med, tack vare en väl genomtänkt uppläggning och en lyhörd föreläsare. I ärlighetens namn skall jag väl dock erkänna att jag kände mig något förvirrad den sista halvtimmen. Då förklarade Jürgen Diet ingående skillnaden mellan begreppen work, expression, manifestation och entity – den så kallade entity–relationship modellen. Det hade varit två intensiva dagar och hjärnan ville liksom inte ta emot mer information.

Fortbildning en utvecklingspotential inom IAML

På fredag kväll lyssnade vi till en konsert med Göteborgssymfonikerna, som firade Richard Strauss 150-årsjubileum

Bengt Andersson från förlaget Altfiol i väst visade lite av sin produktion. Foto Lena Nettelbladt.

genom att spela några av hans symfoniska poem och "Vier letzte Lieder". Före konserten hann vi med ett besök på biblioteket på Göteborgs konserthus. Bibliotekarie Anna Särög visade och berättade om sitt arbete. Efter konserten följde en buffet i Biblioteket för musik och dramatik i Artisten. Vi hann också med en trevlig lunch på lördagen.

En av mina käpphästar är att de nationella föreningarna inom IAML skulle kunna samarbeta mycket mer kring utbildning/fortbildning. Där finns en stor utvecklingspotential, tror jag.

**The International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres = Svenska musikbiblioteksföreningens moderförening*

Anna Särög visade oss sin arbetsplats biblioteket i Göteborgs konserthus. Foto Lena Nettelbladt

Lunch. Foto: Bengt Andersson.

Lisa belyser bibliografin SMHB

||| Lena Nettelbladt, text & foto

Lisa Österlund går masterprogrammet i biblioteks- och informationsvetenskap, Högskolan i Borås. I utbildningen ingår något som kallas "verksamhetsförlagt projektarbete", vilket är en fem veckor lång delkurs om 7,5 högskolepoäng.

Lisa hörde av sig till Musik- och teaterbiblioteket och frågade om det fanns någon uppgift som kunde passa in och biträdande bibliotekschef Kerstin Carpvik berättade att biblioteket behövde få Svensk musikhistorisk bibliografi, SMHB, belyst. Efter en stor omorganisation har indexeringen av musiklitteratur upphört från 2013. Frågan är – ska SMHB helst läggas ner eller kan den fortsätta i någon form?

Fantastiskt jobb

Sagt och gjort. Lisa gjorde ett fantastiskt jobb på de få veckorna och hon kom till biblioteket och berättade om sitt resultat. Först berättade hon lite om sig själv: – Innan jag började på Högskolan i Borås utbildade jag mig till journalist.

Jag har arbetat på P2 med program som Klingan, Svängrum och Delta. Jag har även sysslat praktiskt med musik och utbildat mig inom slagverk.

Rapporten heter *Vad är SMHB? En kartläggning av ämnesbibliografin Svensk musikhistorisk bibliografi (SMHB) som den föreligger hösten 2014 i elektronisk form, som en delmängd av Kungliga bibliotekets online-nationalbibliografi Libris. se.*

Uselt marknadsfört

– Det finns väldigt lite dokumentation kring databasen SMHB och begreppet SMHB kan syfta på flera saker. Den nämns inte ens på Musik- och teaterbibliotekets hemsida och det finns ingen Wikipedia-artikel om den. SMHB är uselt marknadsfört! Jag saknar också litteratur om vad en bibliograf gör. SMHB har varit starkt knutet till de enskilda individer som har arbetat med den.

Det går inte heller att söka artiklar i SMHB från bibliotekets onlinekatalog utan sökningen måste göras i Libris. Lisa

Lisa Österlund har genomlyst Svensk musikhistorisk bibliografi.

önskar att hon hade haft mer tid att till exempel studera användarnas behov av artikelindexering och ämnesbibliografier, vilket är ett arbete som skulle kunna utföras förslagsvis av en kommande student, i form av ett nytt projekt som en användarundersökning.

SMHB är en av de största 30 deldataba-

serna i Libris med cirka 30 000 poster. Så här beskrivs SMHB i Libris:

Deldatabasen Svensk musikhistorisk bibliografi innehåller referenser till bland annat

- monografier och samlingsverk
- artiklar i svenska musiktidningar
- musikartiklar i andra tidskrifter och samlingsverk
- dokument på Internet.

Dessutom finns ett urval referenser till recensioner, utförligare skivkommentarer och texthäften till musikinspelningar (på svenska). Titlar publicerade 1991 och senare bevakas löpande.

Varför upphör bibliografierna?

Lisa konstaterar att utvecklandet av det stora flertalet humanistiska ämnesbibliografier i Sverige på senare år antingen helt har upphört, eller åtminstone lagts på is, eftersom finansiering saknas. Till exempel så lades utvecklingen av SHB – Svensk historisk bibliografi ned 2010, trots att den allmänt ansetts vara en av världens mest prestigefyllda historiska ämnesbibliografier, och täcker litteratur om svensk historia omfattande åren 1771–2010 i obruten följd. Några av det fåtalet svenska ämnesbibliografier som ännu utvecklas är Kvinnsam med litteratur om kvinno-, mans- och genusforskning samt Bothnica som innehåller litteratur om fyra norrlandslän, enligt uppgifter från Kungliga biblioteket.

– Det är varje verksamhets chefs beslut att fortsätta eller sluta med en ämnesbibliografi så också med SMHB, konstaterar Lisa. Det saknas nationella riktlinjer och samordning för bibliograferingsarbetet. Branschen avvaktar också ny lagstiftning, teknik och regelverk som är på gång såsom Libris XL, nya katalogiseringsregler och metadatastandarder. – Vi står mitt i ett gungfly av pågående förändringar!

Intervjuer

I rapporten beskriver Lisa begreppet bibliografi. Hon kartlägger innehållet i SMHB och presenterar bilagor med vilka tidskrifter som har indexerats, en översikt över vilka bibliografier det finns

för musiklitteratur från 1806–2014. Lisa har för rapporten intervjuat sju olika experter med olika slags kunskap om ämnesbibliografier, varav ett flertal av dessa genom åren har arbetat direkt med SMHB. Till ovärderlig hjälp i Lisas arbete har varit de omfattande kunskaper som före detta överbibliotekarien och tillika bibliografen Veslemöy Heintz bistått henne med under delkursen, rörande såväl den bibliografiska praktiken som SMHB:s historiska ursprung. För att skaffa sig kunskaper om dagens behov av SMHB, har Lisa sedan vidare pratat med exempelvis Pia Shekhter, bibliotekarie vid Biblioteket för musik

“ “ Det är varje verksamhets chefs beslut att fortsätta eller sluta med en ämnesbibliografi så också med SMHB.

och dramatik, Göteborgs universitetsbibliotek, och frågat hur hon använder SMHB i sitt arbete. Pias svar är:

– Det är först på senare år, närmare bestämt efter Bolognaprocessens genomförande, som jag har tyckt mig uppleva en märkbar förändring i det att efterfrågan på ett mer specialiserat material har ökat. Dock hör det fortfarande ännu till undantagen att jag för användarnas räkning behöver söka fram musiklitteratur på artikelnivå i SMHB i Libriskatalogen. Mitt främsta sökverktyg är i första hand den internationella kommersiella databasen för musiklitteratur RILM (Répertoire International de Littérature Musicale), där också en hel del svenskt material finns tillgängligt.

Vidare har Lisa intervjuat musikforskare Anne Reese Willén som bland annat använder RIPM (Retrospective index to music periodicals) som är en betaldatabas för referenser till äldre tidskriftsartiklar. Anne använder också *Svensk tidskrift för musikforskning* som delvis är fritt sökbar på Internet och STM online, Svenska samfundet för musikforsknings onlinepublikation som finns fritt på Internet från 1998–2013. *Svensk tidskrift för musikforskning* indexerar också

så för Btjs tjänst Artikelsök tillsammans med flera andra musiktidningar.

Reflektioner

Det Lisa kommer fram till är att SMHB innehåller mycket artiklar från en begränsad period från cirka 1990–2011 och tonvikten är på populärmusik där männen dominerar som skribenter. Det är svårt att få fram statistik på hur mycket databasen används. I Musikverkets uppdrag från regeringen står det att myndigheten ska ”dokumentera musikens kulturarv”, vilket inte vidare specificerar hur detta ska göras, och om en fortsatt indexering av tidskriftsartiklar borde prioriteras inom detta uppdrag. Motiverar myndighetens uppdrag att SMHB fortsätter? Forskarna önskar sig artiklarna i fulltext och digitala filer direkt. Lisa ger som ett möjligt förslag, i väntan på vidare beslut om ett snabbt återupptagande av artikelindexering av de viktigaste musiktidningarna på biblioteket, att exempelvis en wiki dras igång, där användare och textförfattare själva kan ha möjlighet att bidra och hjälpa till med uppgifter om texter på musikområdet som löpande publiceras. Andra reflektioner för framtiden är hur e-pliktlagen kan förändra situationen och hur specialbibliotekens budget kan komma att förändras av ny kulturpolitik.

Gör en Wikipediasida

För att gå vidare med SMHB har Lisa några konkreta förslag, vilka bland annat är att omgående:

- publicera en Wikipediasida om SMHB, med grundläggande information om ämnesbibliografien
- publicera en informationstext om SMHB på bibliotekets hemsida
- prioritera indexering av färre tidskrifter
- skapa en tjänstebeskrivning som är förankrad till organisationen och inte till individen
- dokumentera det arbetet med indexeringen.

Till slut uppmanar Lisa oss:

– Läs Kerstin Assasson-Rizzis rapport om specialbiblioteken från 2010. Mycket bra läsning!

<http://bit.ly/1xbWwbZ>

Sierra & Encore

|| Kerstin Carpvik, Musik- och teaterbiblioteket

Nu är det snart dags att "go live" med ett nytt bibliotekssystem på Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm. Den nionde mars börjar vi använda utlåningssystemet Sierra och samsökningssystemet Encore.

En spännande tid ligger framför oss och säkert kommer vi att stöta på många frågor och problem. Förhoppningsvis blir resultatet till slut ett förbättrat söksystem för användarna och ett mer flexibelt gränssnitt för oss som arbetar på biblioteket.

Bör-krav och ska-krav

Att upphandla ett nytt system är en lång process. Startpunkten var när vi upptäckte att vårt gamla system Mikromarc skulle uppgraderas och komma i en ny version. Den nya versionen hade både för- och nackdelar. Mikromarc 3.0 var på många sätt ett helt nytt system. Vi beslutade då att kanske upphandla ett nytt system. Förundersökningar inleddes, en arbetsgrupp från biblioteket åkte på studiebesök, genomförde intervjuer och tittade på olika system. När väl beslutet var fattat att starta en upphandling inleddes en ny arbetsprocess. Nu påbörjades arbetet med kravspecifikationen. Det blev många och långa möten. Vilka av kraven på det nya systemet är ska-krav, det vill säga måste uppfyllas? Vilka krav är bör-krav, det vill säga det är bra om de uppfylls men inget måste? Och hur skrivs en kravspecifikation? Vi fick ta hjälp av upphandlingskonsulter och verksamhetscontrollern här på Musikverket. En faktor som gjorde arbetet lite mödosammare var att vi beslutat att upphandla två system samtidigt, dels utlåningssystemet men också samsökningssystemet.

Dan Mattsson från Innovative har haft många möten tillsammans med gruppen från Musik- och teaterbiblioteket Kerstin Carpvik, Ragnar Köhlin, David Jansson och Pär Johansson. Foto Lena Nettelbladt

När kravspecifikationen var klar var det bara att skicka ut en anbudsinvitan. Men det är inte så bara, det finns många regler även kring detta.

Efter en tid var det dags för anbudsöppning och nu skulle svaren gå igenom, också det ett digert arbete.

Implementering – ett ord som hörs ofta

Nu under hösten och i början av det här året har vi arbetat med implementeringen av våra system. Det gäller att tänka ut hur vi verkligen vill att det ska fungera, vilka inställningar som ska göras, vilka inställningar som kan göras och var göras de? Det är många parametrar att arbeta med och ställa in så att det ska bli så bra så möjligt.

Det ska bli roligt att börja arbeta "på riktigt" nu samtidigt som implementeringen går in fas två. Vårt samsök-

ningssystem innehåller just nu bara bibliotekskatalogen men kommer i framtiden innehålla våra digitaliserade kortkataloger, arkivdatabasen, våra digitaliserade resurser och mycket mer. Det blir ett intressant arbete som ska leda till att våra användare lättare ska hitta det de söker men också inspireras till nya upptäckter i bibliotekets och myndighetens stora kulturskatt.

Redaktionen tillägger

Den femte september 2014 annonserar Innovative stolt att Musik- och teaterbiblioteket har valt Sierra som nytt bibliotekssystem och Encore som nytt söksystem. Innovative är ett amerikanskt företag med sitt högkvarter i Emeryville i Kalifornien. De har installerat 2400 system i 9500 bibliotek i 66 olika länder, enligt deras webbplats. www.iii.com

Musikarkiv i förändring

||| Margareta Odenman, Sveriges radios förvaltning

Svenskt Visarkiv och Svenska musikbiblioteksforeningen stod fredagen 6 februari som värdar för nätverksträffen för musikarkiv 2015. Träffen var förlagd i anslutning till Arkivets för folklig dans 50-årsjubileum, som hölls dagen innan. Lokalen var också densamma, Stallet i Stockholm. Mathias Boström, som du kan läsa om på sidan 19, var moderator för dagen.

Wictor Johansson, som är forskningsarkivarie vid Svenskt visarkiv, presenterade Musikverkets jämställdhetsprojekt JiM som står för Jämställdhet i myndigheter. Ett flertal myndigheter har utvalts i denna verksamhetsutveckling där ett av målen bland annat är att myndigheterna ska verka för att ”kvinnor och män ska ha lika möjligheter att styra sina liv”.

Genusgranskning av ljudfiler

Svenskt visarkivs del av projekt gick ut på att inventera ljudsamlingarna ur ett jämställdhetsperspektiv och det blev Wictors uppgift. De inspelningar som ingick i projektet var visarkivets egna fältinspelningar av folkmusik och digitala originalinspelningar, Sveriges Radios folkmusikinspelningar, inspelningar från Zornmärkesuppspelningar och Jazzarkivets intervjuer med jazzmusiker. Könstillhörighet registrerades till respektive inspelningsposter i visarkivets databas X-ref. Det innebär att Visarkivet idag har en bättre uppfattning om omfattningen av fördelningen mellan inspelade kvinnor och män i ljudsamlingarna. Samtidigt gjordes en omfattande översyn av metadata i de olika databasposterna. Ett mera konsekvent kontrollerat vokabulär tillfördes, vilket möjliggjort att det nu finns flera sökingångar till inspelningarna. Det går till exempel att lista inspelningar efter instrument, landskap, kön och nyckelord. Sökningar i ljudsamlingarna påverkas dock också av hur pass noggrant materialet katalogiserats från början. Slående var också att antalet intervjuade kvinnliga jazzmusiker

Kia Hedell berättar att de äldsta uppteckningarna av polska danser i Sverige är från 1597. Foto Torbjörn Ivarsson

var få, något man är medveten om på visarkivets jazzavdelning. Du kan läsa mer i rapporten *Genusgenomlysning av ljudarkiv – ett pilotprojekt, Rapport från Svenskt visarkivs JiM-projekt 2014* skriven av Wictor Johansson och Ingrid Åkesson som du kan få från Svenskt visarkiv.

Polska danser i Sverige

Kia Hedell, som är bibliotekarie vid Handskrifts- och musikenheten, Uppsala universitetsbibliotek, berättade om ”felarna” vid vasahoven i bevarad dansrepertoar.

Avlöningslistor finns bevarade där man kan se att år 1527 anställdes de första avlönade ”fedlarna”. Först polacker och sedan italienare. Troligen spelade polackerna gamba och italienarna violin, även om det finns olika åsikter om detta. Tidigare har man trott att violinen kom till Sverige först med drottning Kristinas musiker, men detta tyder på att violinen fanns här redan 90 år tidigare.

I Tyska Kyrkans notsamling, som användes både av kyrkan och av hovet, finns även danser. Tyska kyrkans samling finns hos Musik- och teaterbiblioteket i Stockholm. De äldsta notuppteckningarna av polska danser i Sverige är från 1597. Dessa har diskuterats mycket,

även internationellt. Det finns en ny bok i ämnet där Kia har bidragit: *Musikaliska polonica i Sverige. Fyra polska danser av Sigismund III Vasas hovkapell*. Boken är på Polska/svenska och kan beställas från slaviska institutionen vid Stockholms universitet. Man kan också läsa mer i Kias avhandling *Musiklivet vid de svenska Vasahoven: med fokus på Erik XIV:s hov (1560–68)* från 2001.

Nedskärningar och strategier

Därefter följde en nyhet för dessa nätverksträffar: en paneldiskussion. Ämnet var musikarkivets framtid och deltagare i panelen var Sofia Elgemyr Krook från Sveriges radio förvaltning AB, Dan Lundberg från Musikverket och Katarina Ek-Nilsson från Institutet för språk och folkminnen i Uppsala. Ämnet var den trend av nedskärningar som drabbat kulturarvsområdet och strategier för att hantera framtida utmaningar.

Efter lunch följde den sedvanliga informationsrundan, där deltagarna uppdaterade varandra om läget vid de respektive institutionerna. Nätverksträffen för musikarkiv samlade ett 25-tal personer och det var särskilt roligt att se att Kungliga biblioteket som ny deltagare.

På nytt jobb

Mathias Boström

Mathias Boström är sedan januari 2015 ny chef på Smålands Musikarkiv i Växjö. Han kommer från en tjänst som forskningsarkivarie vid Svenskt visarkiv/Statens musikverk, där han varit verksam sedan 2001. Under våren 2015 arbetar Mathias halvtid på båda arbetsplatserna för att därefter helt koncentrera sig på det sydliga arkivet.

Smålands Musikarkiv bildades 1992 och ingår sedan 2003 i Musik i Syd, som är

länsmusikorganisationen för Skåne och Kronoberg. Arkivet har till uppdrag att dokumentera, bevara och hjälpa till att levandegöra det regionala musiklivet genom att vara en källa och en kunskapsbas för forskning och utveckling.

“Det blir en spännande utmaning att byta miljö, med andra samlingar att vårda och bygga vidare på och att dessutom ta steget till att bli ledare för ett arkiv, med allt vad det innebär. Önska mig lycka till!”

Marina Demina

Marina Demina är sedan 1 februari utsedd till Raritetsbibliotekarie vid Musik- och teaterbiblioteket. Hon har arbetat på biblioteket sedan 1996 och efterträder nu Mattias Lundberg som hon vikarierat för de senaste fyra åren. Marina är också musikforskare och här i Musikbiblioteksnytt har hon skrivit artiklarna ”Ett manuskript af Tschajkowski” (2010, nr. 3) och ”På jakt efter Hartevelts fotspår i Moskva” (2011, nr. 3). Du kan läsa mer hon har skrivit om Wilhelm Harteveld på Musik- och teaterbibliotekets blogg: musikverket.se/musikochteaterbloggen/author/marinad/

Olle Fernau

Olle Fernau är sen i december 2014 ny medarbetare på Musik- och teaterbiblioteket (MTB) och efterträder Inger Enquist på tjänsten som musikarkivarie.

Olle är 32 år och uppvuxen i Lindesberg i Bergslagen. Efter studier i komposition och klassisk gitarr läste Olle arkivvetenskap på Södertörns högskola och de senaste åren har han arbetat som arkivarie på Dans- och cirkushögskolan vid Stockholms konstnärliga högskola.

När Olle inte förtecknar arkiv på MTB så spelar han gärna musik och komponerar tillsammans med sitt band hemma i Bredäng eller läser om och fascinerar av historien om Bishop Hill.

Karl Pettersson

Biblioteket för musik och dramatik (Göteborgs universitetsbibliotek) i Artisten har fått en ny medarbetare som heter Karl Pettersson. Kalle började på Humanistiska biblioteket (GUB) 2011, men delar sin tid mellan de två biblioteken sedan förra året.

Efter jobbet hittar man honom ofta någonstans på den göteborgska musikscenen, i färd med att redigera ett skivomslag, byggandes någon rudimentär synt eller harvandes i en replokal.

Mattias Lundberg

Mattias Lundberg, tidigare raritetsbibliotekarie vid Musik- och teaterbiblioteket, har fått nytt jobb som lektor på Institutionen för musikvetenskap på Uppsala universitet.

Vill du vara med och påverka?

Vill du vara med och påverka? Bryr du dig om musikbibliotekens och musikarkivens framtid? Svenska musikbiblioteksförbundet behöver dig! Det finns en plats ledig i styrelsen som brukar ha cirka två möten per termin. Hör av dig till valberedningen!

Eric Hammarström erham@telia.com

Anna Malm ann.malm@knh.se

Christina Koch christina.koch@kb.se

SVENSKA
MUSIKBIBLIOTEKS-
FÖRENINGEN

Summary in English

Welcome to this year's first **Musikbiblioteksnytt**, The Swedish IAML's magazine. Here you can read about

- Swedish Performing Arts Agency is now responsible for proposing how to preserve the intangible heritage of music, dance and theater according to UNESCO's directives.
- The Archive for folk dance has turned 50 and was celebrated with a day of lectures and debate.
- Musical archives network meeting had one lecture about a survey identifying gender in the Swedish Folk Music Archive's audiotape Collection and one lecture on the fiddlers at the Vasa court in preserved dance repertoire and a debate concerning cuts at the musical archives.
- Swedish music history bibliography is the subject of an essay.
- Johan Mazer (1790–1847) gathered friends and made music. He bequeathed his sheet music and instruments to the Royal Academy of Music and formed a quartet society which is still alive today.
- Music and Theatre Library has changed its library system to Sierra and search system Encore.
- Jürgen Diet from the music department at the Bavarian State Library in Munich was invited by the Swedish IAML branch to give the course *Music in Digital Libraries and Archives* in Gothenburg for 19 participants.
- Den svenska musikhistorien – The music history of Sweden – a new podcast series in 32 episodes portraying Swedish music from prehistoric time until the year 1800 is hosted by Mattias Lundberg, musicologist and lecturer.
- *Musical life in balance* was the heading on a day about gender equality within the music scene in Sweden
- *Equality 2.0* – norm criticism, intersectionality and masculinity in gender work was a full day in Gothenburg where several of Music Agency employees participated.